

Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία II (5ος - 4ος αι. π.Χ.)

Ιφιγένεια Λεβέντη

Τμήμα: Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

9. Ναοί του 4^{ου} αι. π.Χ. στην ηπειρωτική Ελλάδα

Ναός του Ασκληπιού στην Επίδαυρο

Ο ναός του Ασκληπιού στο ιερό του στην Επίδαυρο ήταν δωρικός περίπτερος, με 6 x 11 κίονες στο πτερό και χωρίς οπισθόδομο, είχε επομένως βαριές αναλογίες. Μέσα στο ναό αυτό, ο οποίος χρονολογείται στη δεκαετία 380-370 π. Χ. βρισκόταν το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Ασκληπιού, έργο του Πάριου γλύπτη Θρασυμήδη. Όπως το λατρευτικό άγαλμα συνεχίζει τη φειδιακή παράδοση του 5^{ου} αι. π.Χ. για την κατασκευή χρυσελεφάντινων λατρευτικών αγαλμάτων, κατά τον ίδιο τρόπο και τα σπουδαία αρχιτεκτονικά γλυπτά του ναού αυτού συνδέονται καλλιτεχνικά με την αττική γλυπτική παράδοση του ύστερου 5^{ου} αι. π.Χ. Σύμφωνα με την οικοδομική επιγραφή του ναού του Ασκληπιού (IG IV² 102 AI-BI), ο αρχιτέκτονας του ήταν ο Θεόδοτος, ενώ ανάμεσα στους γλύπτες των εναέτιων γλυπτών και των ακρωτηρίων αναφέρεται ο Τιμόθεος, σημαντικός κατά την αρχαία φιλολογική παράδοση γλύπτης του 4^{ου} αι. π.Χ.

Ναός της Αθηνάς Αλέας στην Τεγέα

Ο ναός της Αθηνάς Αλέας στην Τεγέα ήταν δωρικός περίπτερος ναός με κορινθιακούς ημικίονες συμφυείς με τους τοίχους εσωτερικά του σηκού και πλευρική είσοδο στη βόρεια μακρά πλευρά. Χρονολογείται στη δεκαετία 345 -335 π.Χ και ο Πausanίας (8.45.5) αναφέρει ως αρχιτέκτονά του τον διάσημο Πάριο γλύπτη Σκόπα. Ακολουθεί την αρχιτεκτονική παράδοση του ναού του Επικουρίου Απόλλωνος στις Βάσσεις Φιγαλείας, αλλά και του ναού του Διός στην Ολυμπία. Είχε ανάγλυφες μετόπες στο πρόναο και τον οπισθόδομο, εναέτια γλυπτά με θέματα το μύθο του Τήλεφου και το κυνήγι του Καλυδώνιου κάπρου και Αύρες ως ακρωτήρια, σωζόμενα σήμερα πολύ αποσπασματικά.

Ναός του Διός στη Νεμέα

Ο ναός του Διός στη Νεμέα του ύστερου 4^{ου} αι .π.Χ., δωρικός περίπτερος με κιονοστοιχία 6 x12, από ασβεστόλιθο Κλεωνών, χωρίς οπισθόδομο και με υπόγειο άδυτο σύμφωνα με την τοπική λατρευτική παράδοση, διέθετε εσωτερική δίτονη κιονοστοιχία εντός του σηκού με ιωνικούς και κορινθιακούς κίονες, ενώ δεν έφερε αρχιτεκτονικά γλυπτά.

Επίδαυρος, δυτικό αέτωμα του ναού του Ασκληπιού. Τρωική Αμαζονομαχία. Αχιλλέας και Πενθεσίλεια.
380-370 π.Χ. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Ακρωτήρια δυτικής πλευράς του ναού του Ασκληπιού στην Επίδαυρο. Αύρες και Νίκη. 380-370 π.Χ. Η Νίκη περιστρέφεται γύρω από τον άξονά της και είναι από τα πλέον προοδευτικά γλυπτά του 4^{ου} αι. π.Χ. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Ανατολικό αέτωμα του ναού του Ασκληπιού στην Επίδευρο. Ίλιου Πέρσις. Ο φόνος του Πριάμου από τον Νεοπτόλεμο. Η αρπαγή της Κασσάνδρας που καταφεύγει στο Παλλάδιο από τον Αϊάντα. 380-370 π.Χ. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Ναός του Ασκληπιού στην Επίδαυρο. Νίκη, Πλάγιο ακρωτήριο της ανατολικής πλευράς και σύμπλεγμα από το ανατολικό αέτωμα με την Ιλίου Πέρσιν. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

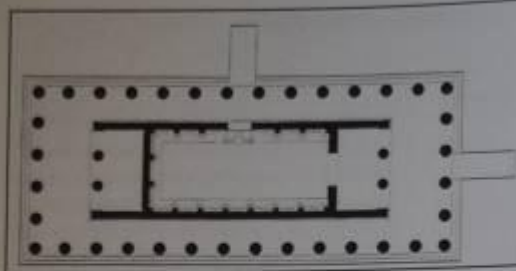

Fig. 1. Ground plan of the temple of Athena Alea (After J. Pakkanen, *The Temple of Athena Alea at Tegea*, Helsinki 1998, fig. 3).

τῶν ἰόνων". In addition, the fragment of a small column lying at the temple site and thought to belong to an Ionic half-column is in fact Doric, and not enough survives to show whether it was a half-column.¹⁶

The statues of Asklepios and Hygieia in the cella are attributed to Skopas by Pausanias.¹⁷ Although Pausanias does not name the sculptors of the pediments and acroteria, modern scholarship has always associated them with Skopas.¹⁸ Their rather forceful style has consequently characterized all further attributions to our master. This, I think, has resulted in a distorted view of his true contribution. Since his involvement with the architectural sculptures of Tegea is not, in fact, documented, let us, for the sake of argument, discount them as evidence.¹⁹ Another attribution, that of the Pothos, shows Skopas' affiliation to the style and iconography of the Attic School, where he properly belongs. It will become clear at the end of our discussion that this attribution is still anchored to Tegea, though not to the architectural sculptures.

During his visit to the temple of Aphrodite in Megara, Pausanias noticed a group by Praxiteles. Praxiteles and

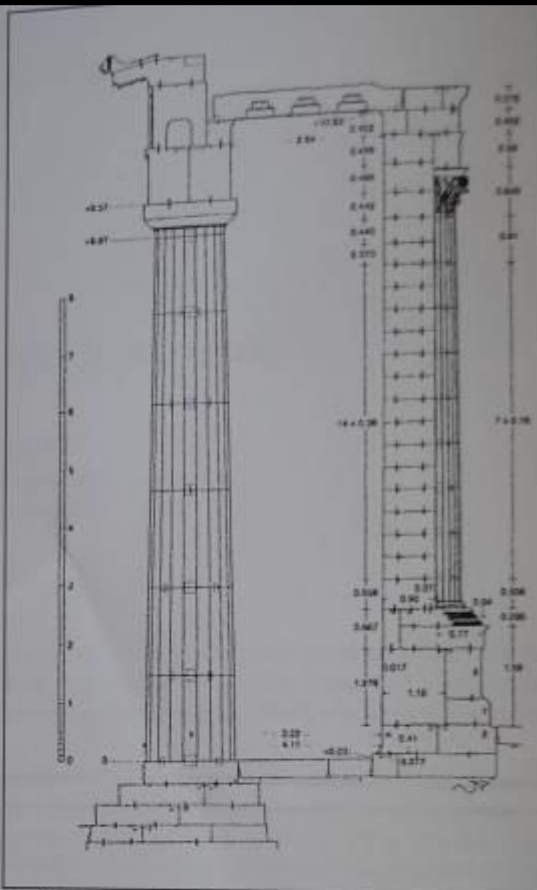

Fig. 2. Exterior and interior order of the temple of Athena Alea at Tegea (After J. Pakkanen, *Arctos* 30, 1996, fig. 8).

Ναός Αθηνάς Αλέας, Τεγέα. 345-335 π.Χ.

Ναός Αθηνάς Αλέας. Τεγέα. 345-335 π.Χ.

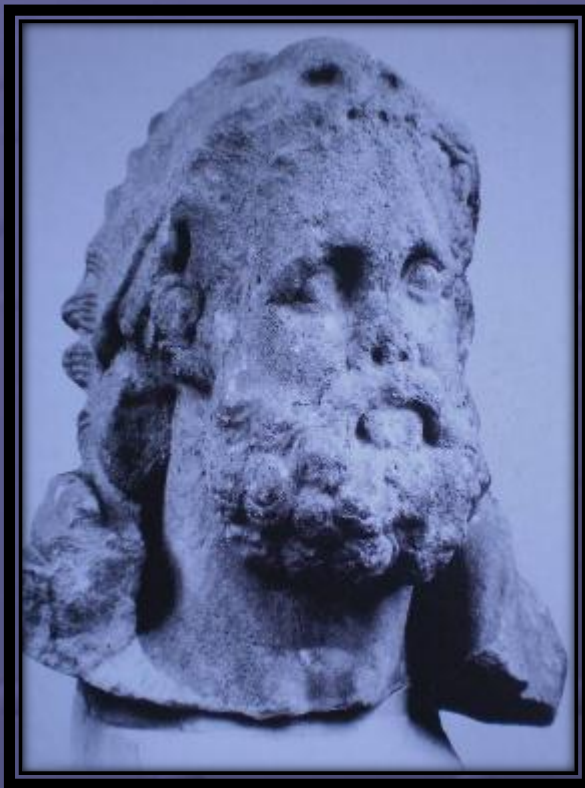
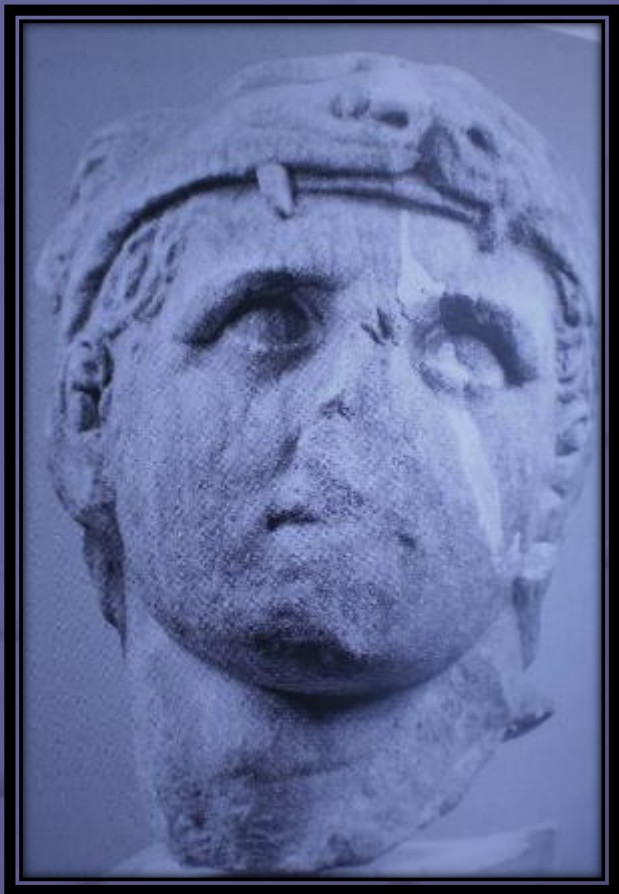
Ναός Αθηνάς Αλέας. Τεγέα. 345-335 π.Χ.

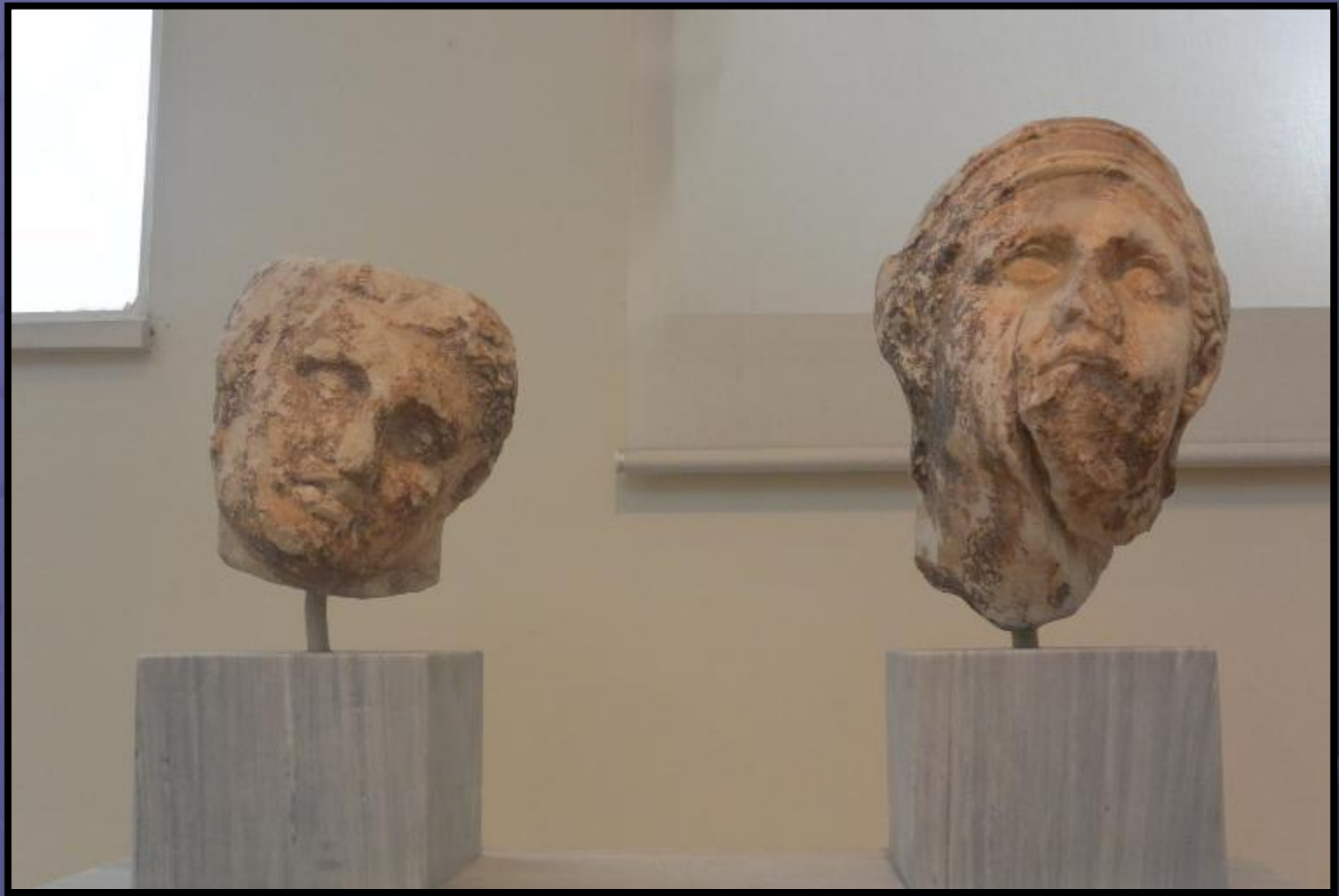
Κίονες και σύμφυτοι ημικίονες ναού Αθηνάς Αλέας.

Ναός Αθηνάς Αλέας. Τεγέα. 345-335 π.Χ.

Αρχιτεκτονικά γλυπτά του ναού της Αθηνάς Αλέας.
Αρχαιολογικό Μουσείο Τεγέας.

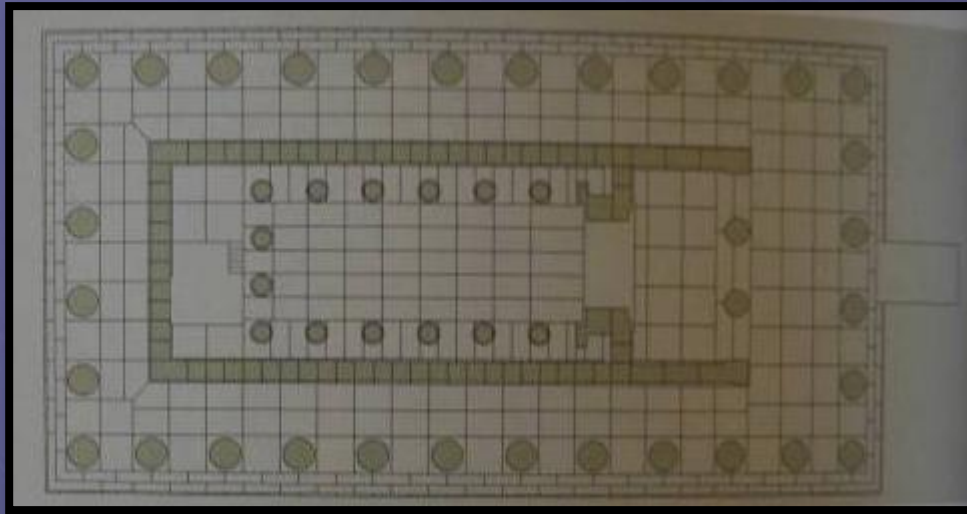
Αρχιτεκτονικά γλυπτά του ναού της Αθηνάς Αλέας στην Τεγέα. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

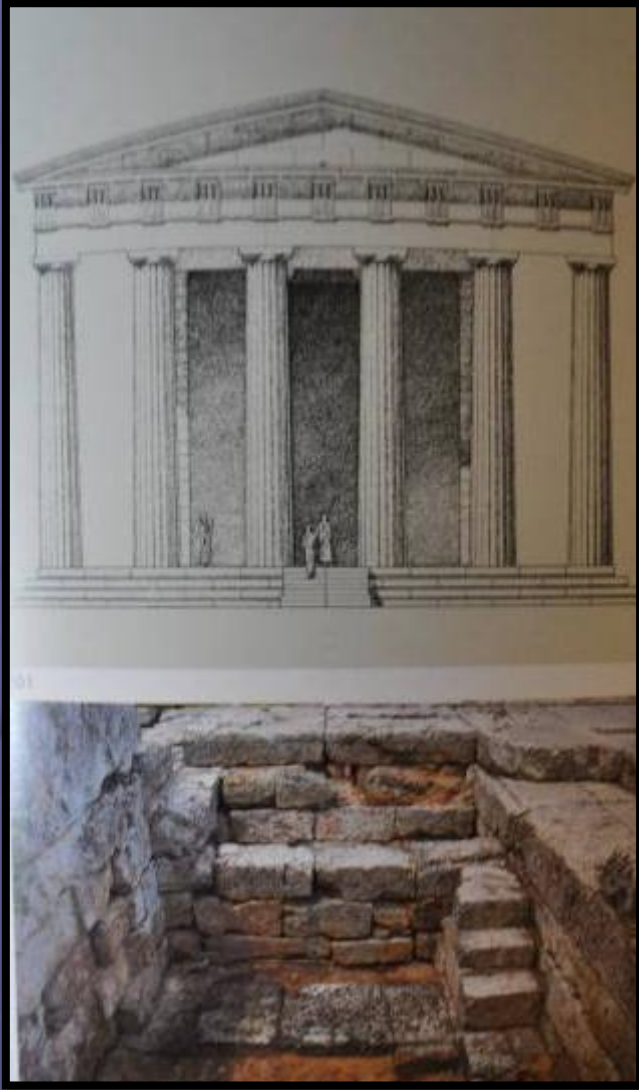
Αύρες, ακρωτήρια του ναού
της Αθηνάς Αλέας.
Αρχαιολογικό Μουσείο Τεγέας.

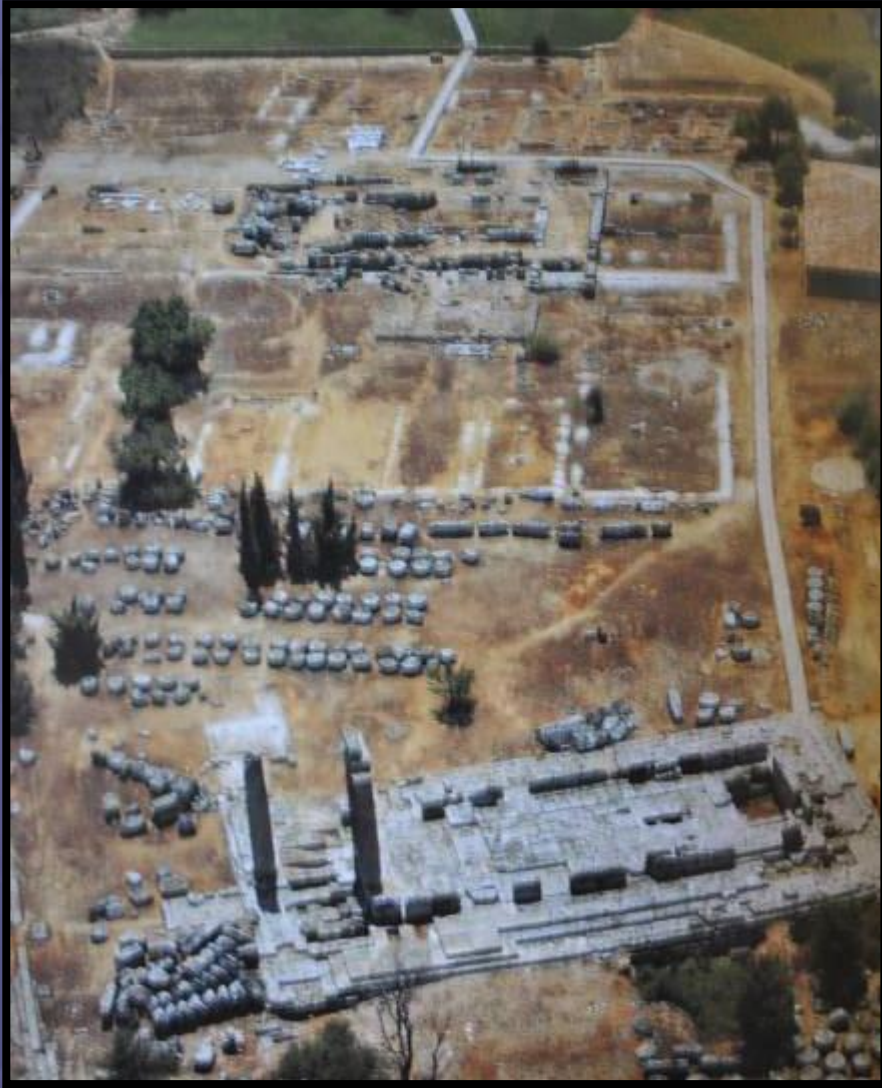
Ναός του Διός στη Νεμέα.

Ναός του Διός στη Νεμέα.

Ναός του Διός στη Νεμέα. Ύστερος 4^{ος} αι. π.Χ. Λατομείο και κρύπτη στο άδυτο.

Νεμέα, Ιερό του Διός και κορινθιακός κίονας από τον ναό.

Ναός του Διός στη Νεμέα.

Βιβλιογραφία- Πηγές Εικόνων

N. Yalouris, *Die Skulpturen des Asklepiostempels in Epidaurus*, *AntP* 21, München 1992.

O. Palagia, Skopas of Paros and the 'Poθος', στο Δ. Σκιλάρντι και Ντ. Κατσωνοπούλου επιμ., *Παρία Λίθος. Λατομεία, Μάρμαρο και Εργαστήρια Γλυπτικής της Πάρου, Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλαδων, Παροικιά, Πάρος, 2-5 Οκτωβρίου 1997*, Αθήνα 2000, 219-225.

Π. Βαλαβάνης, *Ιερά και Αγώνες στην αρχαία Ελλάδα. Ολυμπία, Δελφοί, Ισθμία, Νεμέα, Αθήνα*, Αθήνα 2004.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Οι φωτογραφίες από μουσεία έχουν δημιουργηθεί από τη διδάσκουσα του μαθήματος, επίκουρη
καθηγήτρια Ιφιγένεια Λεβέντη

Το copyright έργων τρίτων ανήκει εξ ολοκλήρου στους δημιουργούς τους. Τα έργα χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο του μαθήματος αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς.